מחוון: מבחן מסכם – מסכת ברכות: ברכות הנהנין

1. **חלק א (6 נק' לכל שאלה):** (1) ב – "על היין הוא אומר: בורא פרי הגפן". (2) ב – רש"י: "שמתוך חשיבותו". (3) ב – לפני הברכה העולם "של ה'", ואחרי הברכה הוא ניתן לבני אדם. (4) ב – "הרבה עשו כרבי ישמעאל ועלתה בידן, כרבי שמעון בן יוחי ולא עלתה בידן". (5) ב – "פירא גופיה זית אקרי" (ולפי רש"י: "בורא פרי הפרי").

2. **חלק ב:**

(6) [8 נק'] מהפסוק "קדש הלולים לה'" (בנטע רבעי). רבי עקיבא: אסור לאדם לטעום כלום לפני שהוא מברך. ניקוד: 4+4.

(7) [7 נק'] "סברא הוא" = זה מובן מן ההיגיון, ולא נלמד מפסוק. לפי רש"י: מי שנהנה צריך להודות למי שברא את מה שנהנה ממנו. ניקוד: 4+3.

(8) [8 נק'] (א) יין (ב) לחם (ג) סועד, משביע (ד) מה שונה, במה שונה. ניקוד: 2 לכל מילה.

(9) [7 נק'] קבע; עראי. קבע = דבר קבוע ועיקרי; עראי = זמני וטפל. (הסבר: אפשר להבין גם כיחס – מה עיקר ומה טפל – ולא רק כמות שעות.) ניקוד: 2+2 להשלמה, 3 להסבר.

3. **חלק ג:**

(10) [8 נק'] מהפסוק "לה' הארץ ומלואה": העולם כולו של ה', ולכן מי שנהנה ממנו בלי ברכה דומה למי שמשתמש ברכוש ההקדש. ניקוד: 3 לפסוק, 5 להסבר הקשר.

(11) [9 נק'] הקושיה: שני פסוקים סותרים – "לה' הארץ ומלואה" (העולם של ה') ו"והארץ נתן לבני אדם" (העולם ניתן לאדם). התירוץ: "כאן קודם ברכה, כאן לאחר ברכה" – לפני הברכה העולם של ה', ואחרי הברכה הוא ניתן לבני אדם (לפי רש"י: "הרי היא לבני אדם"). ניקוד: 4 לקושיה, 5 לתירוץ.

(12) [8 נק'] לא ממש: אין כאן הקדש באמת, אלא השוואה שמלמדת כמה חמור ליהנות בלי ברכה. (הסבר.) ניקוד מלא: הבחנה בין "באמת" ל"כאילו" + נימוק; 4: רק אחד מהם.

4. **חלק ד:**

(13) [15 נק'] תשובה פתוחה. 15 נק': רעיון ברור (למשל הכרת תודה, עצירה ותשומת לב, הכרה שהעולם אינו "שלי" מאליו) + נימוק + דוגמה מתחום אחר + קשר לסוגיה (פסוקי "לה' הארץ" ו"והארץ נתן", או הסברא של רש"י "צריך להודות"). 10 נק': רעיון ונימוק בלי דוגמה או בלי קשר לסוגיה. 5 נק': תשובה כללית.

התשובות בשאלות הפתוחות הן כיוון; יש לקבל כל תשובה נכונה ומנומקת. פירושים מסומנים "לפי רש"י" או "הסבר".